

HET INDISCH NIEUWS

N.V.
„HET INDISCHE NIEUWS”

Directeur: G. de Pree

Hoofdredacteur:
L. F. Tjilmstra

Bureau Red. en Admin.:
Vondelstraat 125
Tel. 391429 - Giro 85369
's-GRAVENHAGE

Abonnementsprijs:
p. kw. f 4.—, p. Nr. f 0.35

Geïllustreerd Weekblad uitsluitend gewijd aan de Overzeesche Gebiedsdeelen

Voor advertenties wende men zich uitsluitend tot het Bureau Bouwmeester en v. Leeuwen, Heerengracht 60, Amsterdam.

De Engelschen en wij

Drie van onze Ministers hebben met den Luitenant-Gouverneur-Generaal Van Mook een bezoek aan Engeland gebracht. Op Tweeden Kerstdag vertrokken zij naar Londen en vier dagen later waren onze Excellenties weer in het Haagje terug. De radio maakte den tweeden dag reeds bekend, dat de besprekingen met de Engelsche regeering een gunstig verloop hadden, — hetgeen iedereen genoeg zal hebben gedaan, al was niemand er over ingelicht waarover nu wel precies de besprekingen liepen —, en aan den vooravond van het vertrek uit Londen werd een communiqué in uitzicht gesteld, waardoor wij ook nog niet zoo héél veel wijzer zijn geworden. Het wachten zal zijn op het oogenblik waarop de Regeering in de Kamer van haar beleid zal moeten getuigen.

Op het punt van „de Indische kwestie” is de regeering van het eerste oogenblik af aan uiterst zwijgzaam geweest, bijna bij het geheimzinnige af. Deze zwijgzame figuur van de regeering past kwalijk binnen het kader van ons democratisch stelsel, maar wij willen aannemen, dat de regeering zeer bijzondere redenen had het gerechtvaardigde verlangen bij ons volk naar openbaarheid geweld aan te doen.

Op den omslag van onze eerste aflevering in het nieuw begonnen jaar, — *slamat* voor al onze getrouwen! —, ziet men de figuur van Jan Pietersz. Coen afgebeeld, fier, krachtig, zelfbewust. Het ligt verre van ons daarmede uitdrukking te willen geven aan „de koloniale gedachte” van vroeger jaren; die gedachte heeft afgedaan en „het koloniale standpunt” behoort tot de overwonnen standpunten gerekend te worden. Maar de figuur van Coen symboliseert tot zekere hoogte óók wat Nederlandsche durf en ondernemingsgeest en Nederlandsch intellect in Indië tot stand hebben gebracht, met zware offers en met vaak schier onnoemelijke ontberingen.

Ook Jan Pieterszoon Coen was een man van weinig woorden; hij was een man van de daad; van gepraat hield

hij niet. Op het oogenblik wordt er te veel gepraat, terwijl de toestand in Indië zóó is, dat geschrééuwd wordt om daden. Wij zouden zoo gaarne willen, dat zij, die thans aan het roer staan, zonder blikken of blozen Coen recht in de oogen zouden kunnen zien, in het bewustzijn, dat zij niets, maar dan ook niets hebben nagelaten in den strijd om datgene te behouden in het belang van Indië en Nederland, waarvoor Jan Pieterszoon Coen de grondslagen heeft gelegd. Zouden onze Excellenties in Londen, toen zij van de Engelsche conferentietafel opstonden, den fieren blik uit Coen's oogen hebben kunnen verdragen? Wij hopen het.

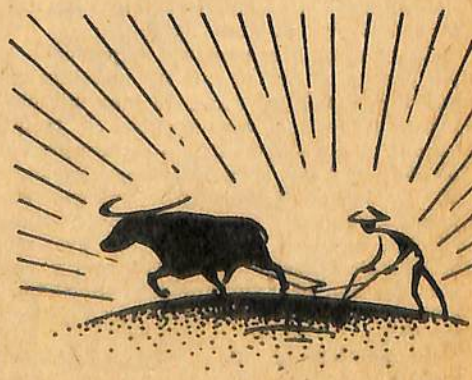
Wij hopen méér. Wij hopen binnenkort bijvoorbeeld, te mogen vernemen, dat onze ministers bij hun bezoek aan Londen een scherp protest hebben laten hooren tegen het meer dan onbetamelijke optreden van een zeker soort Australiërs, — waaronder nota bene een minister! —, en op dat van een aantal Britsche parlementsleden, die, — Australiërs en Britten te zamen —, openlijk te kennen hebben gegeven te heulen en te sympathiseeren met een groep opstandelingen van zeer twijfelachtige reputatie, die moordend en plunderend onder een weerlooze bruine en blanke bevolking hun misdadige lusten hebben botgevierd. Bij ons is de „colour bar” een volkomen onbekende instelling geweest.....

Wij hopen, herhalen wij, dat deze en dergelijke zaken in Londen óók aan de orde zijn geweest. Niet om verwijten te maken, maar om klaarheid te brengen en om onze Britsche vrienden op Java duidelijk te maken, dat wij nog steeds in feite in oorlog met Japan zijn, d.w.z. met de „bondgenooten” van Japan en dat tegenover deze bende sluipmoordenaars zachte dokters stinkende wonden maken. Het is geen geheim meer, — wij weten het nu wel uit dozijnen brieven en uit tal van gesprekken —, dat op Java een anti-Britsche stemming is ontstaan. Er zijn dingen gebeurd, welke nu niet bepaald op Java onze goede gevoelens voor Groot-Brittannië hebben bevorderd, om

van Australië maar liever niet te spreken. Wij betreuren dit ten zeerste. Wie in de gelegenheid is geweest waar te nemen, hoe verwoed het Britsche leger en de vloot hebben gevochten, hoe in Engeland zelf de burgerbevolking heeft geploeterd en geleden en, niettegenstaande de mokerslagen van de moffen, geen oogenblik versaaude, doch bleef dóórvechten voor de vrijheid, welke ten slotte ook de onze was, die weet, dat dit volk anders en beter verdient en dat het nog steeds aanspraak kan maken op ons respect en op onze groote erkentelijkheid.

Ook daarom wenschen wij vóór alles klaarheid. Zoowel in Europa als in Oost en West zijn de Engelschen en wij als groote zeevarende en „koloniale” naties op elkaar aangewezen. Zoo op Java de verhoudingen vertroebeld zijn, dan moet daarin zoo spoedig mogelijk verandering worden gebracht.

Van harte hopen wij daarom, dat onze Excellenties in Londen klaarheid hebben kunnen brengen, maar dan, wel te verstaan, zonder dat de grieven die wij zeer terecht tegen Britsch en Australisch optreden in de Indonesische kwestie mogen hebben, onuitgesproken zijn gebleven. Alleen ook in dat geval kunnen wij van de Londensche besprekingen de beste verwachtingen koesteren.

Passief beleid

Een onzer medewerkers in Indië schrijft ons uit Batavia:

Den avond vóór zijn vertrek naar Nederland, heeft de heer Van Mook zich via de radio tot zijn landgenooten gericht met een rede, die eenig opzien verwekte door de volgende passage:

„Het oude Indië keert niet terug, maar in het nieuwe Indonesië moet plaats zijn voor allen, die hier door geboorte, afstamming of voorkeur thuisbehooren.

Deze veranderde wereld eischt nieuwe en jonge krachten. De ouderen zullen plaats moeten maken, hoe hard dit ook na de bittere jaren van bezetting en gevangenschap moge vallen. Maar de moeilijkheden en veranderingen eischen een frisschen geest en een verbeeldingskracht, die — de uitzonderingen niet te na gesproken —, beter door de jongeren kunnen worden voortgebracht.”

Prompt na deze boodschap werd bekend, dat alle Nederlandsche leden van den Raad van Indië ontslag hadden aangevraagd. Van de twee Indonesische leden is er een overleden — de heer Soe-

vóór de capitulatie van het Indische leger naar Australië vertrokken zijn? Het lijkt mij wel waarschijnlijk. Want als ik zie welk een geweldige promotie die Australiëvaarders in korten tijd hebben gemaakt, dan kan het niet anders of zij behooren tot het soort, dat geacht wordt over „een frisschen geest en verbeeldingskracht te beschikken. Majoors keerden als generaals, kapiteins als kolonels in Indië terug. Zelfs hoorde ik van soldaten, die tot officieren waren gebombardeerd.

Zij, die het land verlaten hebben toen de nood aan den man kwam, worden blijkbaar meer gewaardeerd dan degenen, die gebleven zijn en, voorzoover ze er althans niet aan bezweken zijn, alle gruwelen en alle ontberingen ten einde toe manmoedig hebben gedragen. Het schijnt, dat een land nooit dankbaar kan zijn. Altijd keert het na een oorlog zijn trouwste zonen den rug toe.

Maar om op die Australiëvaarders terug te komen. *) Als zij in het nieuwe Indië inderdaad den toon zullen aangeven, dan is er waarlijk geen reden om overmatig optimistisch te zijn. Wat zij hier tot dusver aan wijsheid ontplooid hebben, kan gemakkelijk op den rand van een visitekaartje geschreven worden.

Dit was nochtans het ergste niet. Voor de gebrekkige werking van het voorlichtingsapparaat zijn verontschuldigen aan te voeren. Men had dan mogen verwachten, dat toen de Australiëvaarders hier eenmaal voet aan wal hadden gezet, zij onmiddellijk contact zouden hebben gezocht met degenen, die in de kampen opgesloten waren, en vooral met die hier geboren Nederlanders, die, doordat zij buiten de kampen waren gebleven, precies wisten wat er onder de bevolking broeide.

Dit is echter niet gebeurd. De Australiëvaarders, die thans ten onrechte zoo hoog van den toren blazen, hebben zich dadelijk na hun terugkeer in Indië in een ivoren toren opgesloten en waren voor de thuisgeblevenen, welke positie zij vroeger ook bekleed mochten hebben, volstrekt ongenaakbaar. Vooral voor den heer Spit, den gewezen vice-president van den Raad van Indië, moet deze hautaine houding bijzonder pijnlijk geweest zijn.

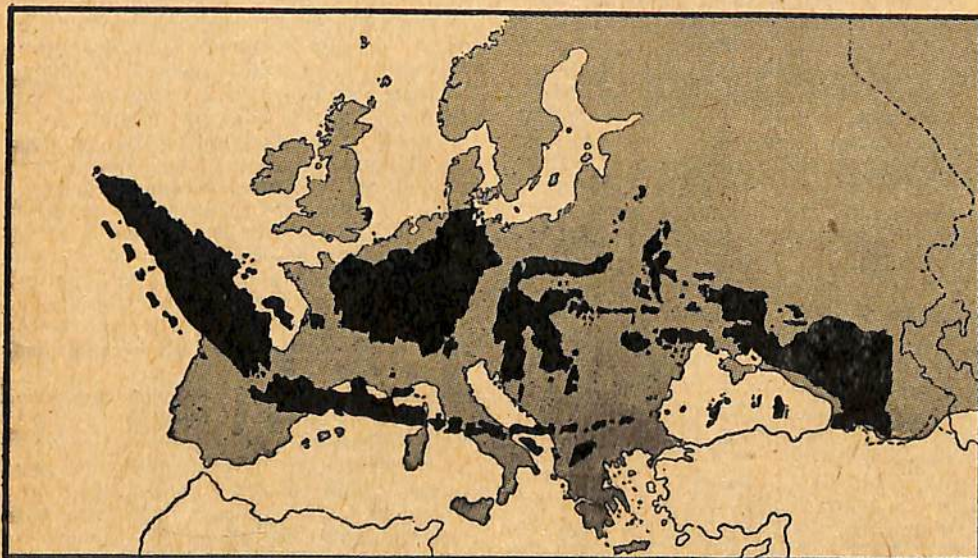
Ongelukken konden natuurlijk niet uitblijven. En het stond geschreven, dat de heer Van der Plas de eerste brokken zou maken. Deze man heeft twee linkerhanden. Hij zegt altijd het verkeerde woord op het verkeerde moment. Even voordat de Japanners Java binnenvielen, hield hij, gereed om naar Australië te vertrekken, een radiorede, zóó defaitistisch, dat prompt zijn aftreden geëischt werd.

Een ander dan hij zou daarna zijn mond gehouden hebben. Van der Plas echter kan niet leven wanneer hij niet kan praten. En dus praatte hij. Voor de Australische en voor de Amerikaansche radio, en wie in staat waren en lust hadden hem te beluisteren, ergerden zich omdat hetgeen deze man aan lieflijkheden debiteerde, op de werkelijkheid sloeg als een vuist op een zeer oog. Als hun gevraagd werd wat Van der Plas verteld had, luidde het antwoord steevast: hij heeft gezegd: houdt goeden moed, ik maak het goed.

Nauwelijks was Van der Plas uit Australië teruggekeerd of het lieve leventje begon weer. Praten en praten en zich verpraten. Tot hij dan nu eindelijk heengaat. Maar wie mocht meenen, dat aan zijn gepraat thans een einde zal komen, kent dezen prater niet. Onmiddellijk nadat zijn aftreden als lid van den Raad van Indië bekend was geworden, liet hij weten dat hij in Indië zal blijven „om de moeilijkheden van het heden met de ingezetenen te deelen”.

En nu Van Mook-zelf. Van Mook heeft stellig getoond een goed econoom te zijn. Als staatsman moet hij echter zijn sporen nog verdienen. Een korte terugblik moge dit verduidelijken.

Eenige maanden vóór het uitbreken van den oorlog in den Pacific zonden de Japanners afgevaardigden naar Indië om met de regeering te Batavia van gedachten te wisselen over uitbreiding van hun economische belangensfeer. Niemand beter dan de directeur van het departement van economische zaken kon uiteraard de Indische regeering bij deze besprekingen

VERHOUDING VAN HET NEDERLANDSCH-INDISCH GRONDGEBIED TEN OPZICHTE VAN EUROPA.

jono —, en staat de andere, — prof. Djajadiningrat —, onder verdenking van samenwerking met den vijand.

De hoofdamtbenaren van tegen en boven de vijftig weten dus nu wat hun te wachten staat: zij gaan de laan uit om plaats te maken voor nieuwe en jonge krachten, die — vervelende gemeenplaats — den geest des tijds beter verstaan dan zij. Ik weet niet wat onder „nieuwe en jonge krachten” verstaan wordt. Zinspeelde de heer Van Mook op „versch bloed” uit Nederland of dacht hij meer speciaal aan een vervanging van Nederlandsche hoofdamtbenaren door Indonesiërs?

En worden tot die nieuwe en jonge krachten ook gerekend degenen, die even

Hun voornaamste fout is geweest, dat zij niet wisten wat zich hier gedurende de bezetting voltrokken heeft. Hadden zij dat geweten — en het was hun *plicht* het te weten — dan zouden de Engelsen geen reden gehad hebben zich over hun adviezen zoo bitter te beklagen. Het schijnt, dat het Nederlandsche voorlichtingsapparaat in Australië zeer slecht heeft gewerkt, hoewel de verklaringen voor de radio en in de diverse periodieken het tegendeel deden veronderstellen.

*) Men make voor de aardigheid eens een vergelijking met de „Engelandvaarders, — de goeden niet te na gesproken —, en de toestanden hier te lande! — Red.

vertegenwoordigen. De Japanners, op respect voor hun prestige altijd zeer gesteld, vonden zijn functie en titel echter te laag om op voet van gelijkheid met een lid van de keizerlijke regering van gedachten te kunnen wisselen. Geen nood. Van Mook werd benoemd tot gezant in buitengewonen dienst en verkreeg uithoofde van die functie den titel van Excellentie. De Japanners hadden hun zin en Van Mook had den voet op een der laatste sporten van den ladder naar den top gezet.

De buitenlandsche pers deed de rest. Omdat het duidelijk was wat de Japanners wilden — politieken invloed via hun economische belangensfeer — en omdat een gemeenschappelijk front van de ABC-mogendheden reeds in den maak was, had Van Mook betrekkelijk gemakkelijk spel. Hij kon afwijzen. Hadden wij geweten in een eventueelen strijd alleen te zullen staan, dan zou het spel oneindig veel moeilijker geweest zijn.

Zijn starre afwijzing, niet altijd even diplomatiek tot uitdrukking gebracht, bezorgde Van Mook een groote populariteit, vooral in de Vereenigde Staten. Gevleugeld werd het woord van een der Amerikaansche bladen: Van Mook onderhandelt alsof hij de geheele Amerikaansche vloot in de haven van Prok voor anker heeft liggen. Zijn houding tegenover de Japansche eischen was inderdaad een kolfje naar de hand van de Amerikanen, die de Japanners reeds lang een halt hadden willen toeroepen, maar die in hun streven geen steun vonden bij Engeland, dat na de Japansche bezetting van Mantsjoerije geweigerd had in te gaan op Stimsons voorstel: nu toeslaan. Engeland had daar zeer zeker zijn goede reden voor. Het zag den oorlog met Duitschland aankomen en het wenschte vóór alles te voorkomen dat het gedwongen zou zijn op twee fronten te vechten.

Het was dus duidelijk dat Van Mook, overigens in opdracht van Van Starckenborgh, sprak en handelde conform het verlangen en de inzichten van de Amerikanen. Hij was in zeker opzicht hun held geworden. Caricaturen van hem verschenen in de Amerikaansche bladen — en wie in caricatuur verschijnt, is bezig een internationale figuur te worden.

Van Mook werd een internationale figuur, en wie beter dan hij was dus geschikt om, toen de oorlog met Japan eenmaal een feit was geworden, naar Amerika te worden gezonden om de belangen van Indië, speciaal wat betreft de levering van vliegtuigen, te behartigen. Ook om in Amerika met het noodige gezag te kunnen optreden, werd Van Mook luitenant-gouverneur-generaal en dat is hij tot den huidigen dag gebleven.

Ziedaar de carrière van dit Zondagskind. Of zij haar bekroning in Van Mooks benoeming tot gouverneur-generaal zal vinden, is een vraag die momenteel niet kan worden beantwoord. Zóó pessimistisch als degenen, die zeggen, dat Van Starckenborgh de laatste gouverneur-generaal van Indië is geweest, ben ik zeker niet. Wel lijkt het mij mogelijk, dat voor dit hooge ambt een

kantiger figuur dan Van Mook in wezen is, te vinden zal zijn.

Er gaat geen welbewuste leiding van hem uit. Aan den dwingenden invloed der Engelschen heeft hij zich niet altijd weten te onttrekken. Een figuur als Van Starckenborgh zou den Engelschen onmiddellijk hebben beduid: „uw taak is het de Japanners te ontwapenen en de ex-geïnterneerden te beschermen. Verder reikt uw taak niet. Met de interne politiek van dit land hebt ge geen bemoeienis”. Misschien kon Van Mook niet zoo spreken omdat de regering in Den Haag minder consequent is dan Van Starckenborgh. Binnen het raam van de Haagsche opvatting had hij dan echter nog gelegenheid genoeg, zijn politieke zelfstandigheid te bewaren. Zoo ondergeschikt aan Engeland zijn we niet — tenminste *nog* niet — dat een fd. gouverneur-generaal behoeft toe te laten, dat de bezettende macht hem zoo nu en dan het initiatief uit handen neemt.

Ook tegenover de systematische Hetze in de buitenlandsche pers en via de zogenaamde „geallieerde radio” te Batavia is Van Mook niet met kracht opgetreden. Zelfs tot een zeer bescheiden protest heeft hij het tot dusver niet kunnen brengen, ook niet in de wekelijksche persconferenties ten paleize.

Zijn „regeeringsverklaring”, die bedoeld was als een poging om olie op de golven der revolutie te werpen, was niet bepaald een meesterstuk. Zij droeg zelfs zeer duidelijk het stempel van klein werk, droog en dor, gespeend van juist dat wat Van Mook nu den ouden ambtenaren voorhoudt als een „eisch des tijds”: verbeeldingskracht. De schampere opmerkingen, welke dit staatsstuk in de buitenlandsche pers heeft uitgelokt, waren waarlijk niet geschikt ons prestige in het buitenland te verhoogen of te versterken.

Wat de Nederlandsche gemeenschap — en zij is er toch ook nog nietwaar? — Van Mook echter vóór alles euvel duidt, dat is zijn gemis aan belangstelling voor het wel en wee van de Nederlandsche vrouwen en mannen in de kampen. Na de doorgestane ellende hadden zij toch waarachtig wel recht op een woord van groote dankbaarheid, op een blijk van innig medeleven, kortom op een teeken, dat de groote spanning zou hebben kunnen verbreken. Het bleef uit. Niets werd gedaan om het leven van deze Nederlanders te verlichten. Vier maanden na de „bevrijding” leven zij thans nog steeds op precies dezelfde basis als tijdens het Nippon-bewind. Zij leven voort zonder den moreelen steun, dien zij juist zoozeer van noode hebben. Als uitgestootenen, zoo gevoelen zij zich. En dat gevoel zal zich nog verdiepen zoodra zij kennis hebben genomen van Van Mooks jongste verklaring, dat in het nieuwe Indië voor velen hunner geen plaats meer zal zijn.

Een ieder beseft, dat Van Mook meer dan eenige andere landvoogd het hoofd heeft te bieden aan weergalooze moeilijkheden. Een enkele fout kan thans onberekenbare gevolgen hebben. Voorzichtigheid is daarom geboden. Men kan de voorzichtigheid echter ook te ver drijven. En dat doet Van Mook, waarschijnlijk uit gebrek aan ervaring. Hij is zóó voorzichtig, dat zijn beleid gaandeweg het karakter van volstrekste passiviteit heeft verkregen. En met passiviteit zal het bestaan van het Koninkrijk, dat thans op het spel staat, stellig *niet* te redden zijn.

Dooden op Sumatra's

Oostkust

In het te Batavia verschijnende „Dagblad” van 28 November j.l. schrijft Wm. S. B. Klooster vanuit Medan:

Hier volgen enkele namen van slachtoffers, — bekende figuren ter Oostkust van Sumatra —, die tijdens de bezetting door de Japanners in Deli of elders, in krijgsgevangenschap, gestorven zijn.

Ir. Boekenooien, administrateur der B.P.M. te Pangkalan Brandan; K. G. van Leeuwen, empl. van Harrison en Crossfield; Ir. P. Visser, oud-hoofdam. der Deli Mij.; J. Koot, hoofdam. der Serdang Cultuur Mij.; J. de Ronde, administrateur van de „Deli Courant”; H. Loust, employé „Deli Courant”; Meuwzen, idem; Drs. J. Hesseling, secretaris der H.V.A.; A. H. v. d. Pijl, vertegenwoordiger Veth en Co.; Ir. Woudenberg, hoofd Loc. Waterstaat te Siantar; Stammeshaus, hoofd Zoutregie te Medan; Cornfield, directeur Medansch Warenhuis; Dr. Loos, inspecteur Landbouw Voorlichtingsdienst; Ir. Schmöle, wetenschappelijk medewerker aan het A.V.R.O.S.-proefstation; H. v. Gorkum, Ambtenaar Pro Juventute; H. Tweedy, gepens. Gezagvoerder K.P.M.; P. van Staveren, planter der Langsa Rubber Mij.; R. v. d. Baan, procuratiehouder H.V.A. te Medan; Ir. Everwijn, employé Deli Spoorweg Mij.; Visser, machinist ondern. „Nijkerk” der R. C. M. A.; v. d. Berg, secretaris Tabak Mij. Arendsburg en vele, vele anderen.

Standbeeld van Jan Pietersz. Coen op het Waterlooplein te Batavia.

Curaçao in de branding

West-Indië ligt niet alleen geografisch ver verwijderd van den gordel van smaragd, ook in den geest. Men heeft er van Oost-Indië nauwelijks eenig begrip, en dit behoeft niet te verwonderen. Het zijn twee werelden, die slechts formeel en theoretisch door den band des Koninkrijks aanraking met elkaar hebben. Niettemin heeft, wat in Indië geschiedt, wel zijn weerslag in Curaçao gehad. Vergeven wij met een glimlach den uitroep van een van Curaçao's recente verkiezingscandidaten, die, toen Curaçao's gouverneur iets deed, wat hem niet aanstond, zei, dat „ook Curaçao zijn Soekarno zou krijgen“!

Maar letten wij wel op andere uitingen, die van grooter belang zijn, en die wellicht haar oorsprong vinden in het feit, dat de geheele wereld nu eenmaal van nieuwe denkbeelden en nieuwe idealen doordrongen is, welke, hoe wij daar ook over denken mogen, toch in den aard van den gang der historie gelegen zijn.

De rede, die H.M. de Koningin in December 1942 heeft gehouden, en waarin zij den Rijksdeelen buiten Europa, zoo niet autonomie, dan toch verregaand zelfbestuur in het vooruitzicht heeft gesteld, heeft niet nagelaten, ook in Suriname en Curaçao diepen indruk te maken. Onmiddellijk nadat deze rede was gehouden, en aandachtig in Curaçao door de radio was beluisterd, en nog aandachtiger in den woordelijken tekst, dien de dagbladen ervan brachten, was gelezen, hebben de Staten van Curaçao een telegram aan H.M. de Koningin te Londen gezonden, waaruit duidelijk bleek, hoezeer men met deze Koninklijke toezegging was ingenomen.

Curaçao wenscht grotere vrijheid. Dit is een onmiskenbaar feit, en steeds meer en dringender komt het tot uiting. Vooral in de handelingen en besprekingen van de Staten. Er wringt iets tusschen het bestuur en deze kleine volksvertegenwoordiging, die zich onlangs, naar wij uitvoerig hebben bericht, heeft verjongd, een verjonging, die ongetwijfeld ook een nieuwe bezieling was, een bezieling, die óók in het teeken stond van de te verwachten verandering in het Rijksverband. Niet lang geleden, en wel op 12 November, heeft het dagblad „Amigoe di Curaçao“ uitvoerige aandacht gewijd aan de regeeringsverklaring omtrent de toekomst van en in Indië, en het heeft gezegd, dat deze regeeringsverklaring en de daarin opgenomen standpunten zeker, al zij het in eenigszins verwijderd verband, ook Curaçao raakt.

Wij zijn verheugd deze stem uit Curaçao te hebben vernomen, want zoowel in Suriname als daar, hebben de dag- en andere bladen, wel uitvoerig het nieuws uit Indië gebracht, maar redactionele commentaren bleven achterwege. Dit hoofdartikel van de „Amigoe“ is, voor zoover wij van de kranten uit de West hebben kennis genomen, het eerste, dat een standpunt inneemt. Het blad zegt zelf, het te betreuren, dat er zoo weinig commentaar in de West wordt geleverd. Niet oordeel omdat uit den schok der meeningen de waarheid naar voren springt maar omdat het toch zeker in

de West-Indische samenleving van belang geacht moet worden, te weten, hoe de verschillende bladen staan tegenover het probleem, dat zich mutatis mutandis ook in West-Indië voordoet, zij het, — zooals de „Amigoe“ schrijft —, „dat Oranjeliefde hier zeker in breder kring bestaat, zoodat het Curaçaosche publiek, het oordeelende publiek natuurlijk, Soekarno en zijn bende ten sterkste wantrouwt“.

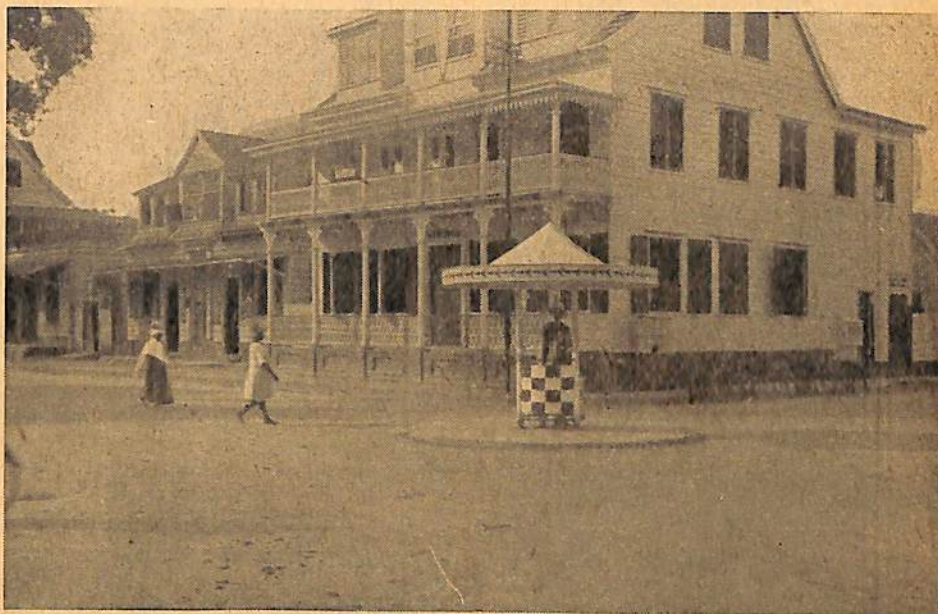
Dit zijn de woorden van een der belangrijkste bladen uit de West, en zonder hen in hun heftigheid geheel tot de onze te maken, is het goed deze hier af te drukken.

„Indirect dus“, zoo constateert de „Amigoe“, „raakt de regeeringsverkla-

lijke commissie, waarvan de werkzaamheden reeds in een vergevorderd stadium schijnen te zijn. Ruime vertegenwoordiging van inzichten is geboden. In deze commissie zitten ook Europeesche Nederlanders, zoodat men zou mogen verwachten, dat ook leden van Curaçao en Suriname in de Commissie Van Helsdingen zouden worden opgenomen. Het blijft evenwel een voorbereiding.

De „Amigoe di Curaçao“ schrijft: „Het wil ons voorkomen, dat naast de reeds genoemde Indisch lui, ook Curaçaoërs, of leden, die inzake Curaçao op de hoogte geacht kunnen worden, een plaats daarin moeten hebben.“

De regeeringsverklaring, en de gevolgen, die zij ook voor Curaçao kan heb-

EERSTE VERKEERSAGENT ONDER ZIJN PADDESTOEL
TE PARAMARIBO.

ring ook Curaçao. Wat van Indië gezegd wordt, geldt ook voor dit kleine gebiedsdeel, en ook in Curaçao moet men dan werken in den geest van de bekende regeeringsverklaring.“

„Doch anderzijds“, zoo schrijft het blad, „doet het pijnlijk aan dat, in de op initiatief van Minister Logemann in het leven geroepen commissie Van Helsdingen geen enkele Curaçaoër of Surinamer zit.“ Een klacht, die wij tot de onze maken. Deze commissie moet in Nederland de meeningen peilen ten aanzien van den staat van de overzeesche gebiedsdeelen, en hierover reeds vóór 1 Januari 1946 zijn beredeneerde verslag geven. Dit feit van de niet-aanwezigheid van West-Indische vertegenwoordigers in deze belangrijke commissie, heeft de publieke meening in Curaçao pijnlijk getroffen. In Curaçao bestaat een commissie onder voorzitterschap van den ondervoorzitter van den Raad van Bestuur, om plaatselijk de meeningen te polsen. Of zij aan haar werkzaamheden reeds is begonnen, weten wij niet. Het laatste, wat wij omtrent haar vernamen, was haar instelling.

Ook in Suriname bestaat een soortge-

ben, vormde in de West het gesprek van den dag. Deze verklaring spreekt weliswaar slechts over Indië, doch men voelt in Curaçao en Suriname, dat het standpunt, hetwelk is vastgesteld, ook de andere rijksdeelen in haar affaire betreft.

In verband met het bovenstaande is het noodzakelijk, dat men in Nederland kennis neme van het telegram, dat de Staten van Curaçao 9 November j.l. rechtstreeks — (en niet, zooals tot nu toe de gewoonte was, via den gouverneur) — aan H.M. de Koningin hebben gezonden. Wij achten het noodig dit telegram hier volledig te vermelden. Het luidt als volgt:

„De Staten van Curaçao nemen hierbij eerbiedig de vrijheid ter kennis van Uwe Majesteit te stellen, dat zij hebben vernomen, dat zij niet gehoord zullen worden inzake het wetsontwerp tot goedkeuring van het handvest der Vereenigde Naties, aangezien zich hiertegen verzet de omstandigheid, dat uitstel der parlementaire behandeling door het noodpar-

lement de vereischte bekrachtiging niet vóór 4 December a.s. zou mogelijk maken.

De Staten zijn hierdoor pijnlijk getroffen, en zijn van meening, dat dit niet in overeenstemming is met de beginselen van het handvest zelf.

Zij vinden hierin en in de talrijke Koninklijke Besluiten waarover de Staten ook gehoord hadden moeten worden, doch hetgeen niet is gebeurd, aanleiding om bij Uwe Majesteit naar voren te brengen, dat zij van oordeel zijn, dat niet de hand gehouden wordt aan de beginselen van de Grondwet en de Curaçaosche staatsregeling, met het eerbiedig verzoek, dat het Uwer Majesteit moge behagen het daarheen te willen doen leiden, dat zoolang er geen vertegenwoordigers van Curaçao in Nederland zijn, de Staten omtrent alle zaken, die Curaçao betreffen, worden gehoord in het belang van een vruchtbare samenwerking."

Vervolgens stelde de voorzitter voor op verzoek van den Heer Da Costa Gomez om nog het volgende telegram te sturen naar de Koningin:

„De Staten van Curaçao brengen hierbij eerbiedig onder de aandacht van Uwe Majesteit,

dat er in het staatsdeel Curaçao een algemeene ontevredenheid heerscht over het huidige bestuursstelsel;

dat inderdaad dit bestuursstelsel als verouderd niet meer past in de moderne staatkundige opvattingen, waardoor het volkomen ongeschikt is voor de huidige Curaçaosche staatshuishouding;

dat er intusschen in Nederland een Commissie is benoemd ter voorbereiding der Rijksconferentie, waarin geen personen van Curaçao zitting hebben;

dat het van het grootste belang is, dat voor de behartiging van de belangen van Curaçao de stem van dit staatsdeel onmiddellijk in Nederland wordt gehoord.

Redenen, waarom de Staten van Curaçao zich tot Uwe Majesteit wenden met het eerbiedig verzoek, dat het Uwer Majesteit moge behagen het daarheen te doen leiden, dat op voordracht van de Staten vertegenwoordigers van Curaçao worden benoemd, teneinde in Nederland de belangen van dit staatsdeel voor te staan, alle noodzakelijke inlichtingen te verstrekken en mede te werken, om tot een volkomen Rijkseenheid te geraken."

Nadat met algemeene stemmen besloten was, dit telegram te zenden, hebben nog een aantal Statenleden zich erover uitgelaten, en het is ook goed, dat men in Nederland verneemt, zij het dan ook in het kort, wat deze heeren te zeggen hadden.

Het Statenlid Dr. W. Maal, zei: „Wij willen volledige samenwerking, doch wij wenschen geen kolonie meer te zijn."

Het Statenlid Mr. Dr. Da Costa Gomez verklaarde tien jaar gewerkt te hebben voor zelfstandigheid en innerlijke samenwerking. „Nu is de tijd gekomen, ons ondubbelzinnig uit te spreken. Onze Staatsregeling deugt niet meer. Wij kunnen er niet mede werken; er moet vernieuwing komen."

Het Statenlid Eman: „Wij moeten de ontevredenheid wegnemen. Het middel hiertoe is, allereerst het bestuursstelsel te verbeteren."

Het Statenlid Kwartz vindt het „een plicht, dat iedere Nederlander een gelijkberechtigde plaats hebbe."

Het Statenlid Debrot: „Het telegram is scherp en duidelijk. Zoo is het goed. Het geeft zuiver weer, hoe wij er over denken. Verandering is geboden, en zoo spoedig mogelijk. Curaçao heeft in de oorlogsjaren gewacht met geduld, maar nu is de tijd van handelen gekomen."

Het Statenlid Vromans: „Uit den geest van dit telegram blijkt de wil om mee te werken aan den opbouw van het Koninkrijk, de wil tot samenwerking. Geen stiefkind meer, maar Curaçao één van de vier gelijkberechtigde deelen."

In het aangezicht, van wat in Indië geschiedt, moeten deze Curaçaosche reacties op den geest des tijds zooals deze zich in het Rijk der Nederlanden openbaart, van slechts gering belang schijnen. In feite zijn zij dit geenszins. Curaçao en Suriname zijn om vele redenen, die geen verdere toelichting behoeven, van groot belang voor het Rijk. Wanneer ooit dit belang duidelijk is geworden, dan was dat wel in de achter ons liggende oorlogsjaren.

Het zal goed zijn, dat men op het Haagsche Plein ook deze uitingen verstaat. MACAMBA.

Van de

Redactietafel

Een belangstellend lezer schrijft ons zich er over te hebben verheugd, dat in een artikel in ons blad van 15 December j.l. over „Malaka" de spelling van dezen naam geen geweld is aangedaan. Inderdaad wordt Malaka bijna altijd met twee k's geschreven. Dit is foutief. Het geval vinden wij belangrijk genoeg om even in het algemeen de aandacht op deze veel gemaakte fout te vestigen. Het is te gek, dat wij den naam van een van onze Aziatische burenen niet eens behoorlijk zouden kunnen schrijven.....

Bij de Grafische Kunstinrichting Rotting te Hilversum is van de pers gekomen een boekje: „Zes illegale bijdragen" van Mr. A. J. G. Maclaine Pont. Zij vormen impressies in dichtvorm uit onze worstelingsjaren onder Duitsche heerschappij; indrukken van iemand, in wien deze worsteling zuivere en heftige gevoelens levendig maakte, iemand ook, die den drang naar vrijheid ook bij andere volken als het eigene verstaat. Hiervan getuigt o.a. het gedicht: „Oproep uit Nederland tot de Indische volken", dat wij in deze aflevering, aan Mr. Maclaine Pont's boekje ontleend, overnemen.

ONS VOLK — 15, MEI-JUNI 1940 *)

OPROEP UIT NEDERLAND TOT DE INDISCHE VOLKEN.

Ons volk is groot. 't Zijn niet alleen de Nederlanders die 'k bedoel. Er zijn veel volken met ons één die wort'len op denzelfden stoel van het verleden. Wilt vergeten wat in de tijden is misdaan. 't Is door ons aan onszelf verweten, maar verder: wie ontquam daaraan?

Bedenkt veeleer, geen toeval is 't dat ons tezamen heeft gebracht. Geen willekeur, want daartoe mist de sterkste op den duur de kracht. Iets anders is 't dat in de jaren ieder van ons tezamen bindt, als, - soort zoekt soort, - ondanks be- de een den ander altijd vindt. [zwaren

Het is de vrijheid, hoe beknot z' ook soms terecht kwam, die 't bewerkte. 't Gevoel voor vrijheid in zijn lot, dat d' een steeds bij den ander merkte.

Het was de woeste vrijheidszin die jarenlang op zee deed zwerven en, in den dienst van het gewin, verkiezen desnoods vrij te sterven; die zich deed mengen zelfs met slaven en keek naar natie noch naar bloed, — die, sinds de mensch zich ging beschaven, nog steeds de hoogste goed'ren hoedt.

De mensch is een gebrekkig wezen en voor zijn soort een staag gevaar. Slechts dan heeft minder hij te vreezen, ontzien in vrijheid wij elkaar. Die vrijheid duurzaam te bewaken vermag alleen het Staatsgezag. Het zoek' die regelen te maken waardoor een ieder vrij zijn mag.

Trots alle bittere ervaring, trots alle leed en elke fout, weet elk dat hiervan de bewaring aan dit Gezag is toevertrouwd.

Schaart gij dan nu, Nederlands volken, in 't onderdaanschap met ons één, schaat gij dan nu, nu zware wolken zich pakken om ons allen heen, u als één volk van vele leden rondom de vaan van dit gezag, zooals gij dikwijls hebt gestreden, met ons, onder diezelfde vlag.

Is er wel één van uwe groepen, die hieraan niet haar bloed eens gaf? Of zagen wij, indien geroepen, uit vrees van hulpverleening af? — Hoort dan, gij allen, bondgenooten, vereend door het geplengde bloed, — hoort dan: *Er is weer bloed vergoten!* — 't Is, Nederland dat u hebben moet.

*) Overgenomen uit „Zes illegale bijdragen" door Mr. A. J. G. Maclaine Pont.

De Postzegel-Republiek

Zoo langzamerhand zijn wij, nu er steeds meer gelegenheid is menschen te ontmoeten, die juist uit Indië hier zijn aangekomen en nu wij eenige malen per week een stroom van brieven van Java ontvangen, zoo langzamerhand, herhalen wij, zijn wij er ook nu hier in Nederland wel achter, — alle „republikeinsche” propaganda ten spijt —, dat de „Republiek Indonesia” een, wat men zou kunnen noemen: gevel-republiek is, met een gevel yaarachter zich niets bevindt, dat voor een waarlijk groot en hecht bouwwerk van voldoende steun en inhoud zou kunnen zijn. Tenslotte is zelfs ook de gevel in een minimum van tijd met kunst en vliegwerk in elkaar getimmerd. Tot de aardigste en wellicht ook meest curieuse ornamenten van den gevel behooren ongetwijfeld de nieuwe „republikeinsche” postzegels.....

Men begripe ons goed. Wij willen met het bovenstaande geenszins beweren, dat de oprechte Nationalistische Beweging in Indië geen andere en betere krachten telt dan deze „republikeinsche” gevelbouwers. Die betere krachten zijn er ongetwijfeld en zij zijn er in bemoedigend aantal. Met deze Nationalisten zullen wij gaarne plaats nemen aan de Ronde Tafel, in de overtuiging dat afdoende iets kan worden bereikt tot heil van Indië en Nederland. Sedert men echter in een onzalig oogenblik er toe is gekomen, met een zeker soort Japansche bouwmeesters besprekingen te openen, is er veel vertroebeld en het zal nog wel even duren vóór er weer klaarheid is gekomen. Wij staan nu voor het feit, dat zich op Java een staatsvorm heeft ontwikkeld, welke de allures heeft aangenomen van een soevereine mogendheid en die ook uiterlijk het beeld vertoont van een functionneerend organisme. De December-aflevering van „De Opdracht”

toont in een gedocumenteerd artikel, waarin van dag tot dag een overzicht wordt gegeven van de geschiedenis van de „Republiek”, glashelder aan, dat dit, — een functionneerend organisme —, in feite niet bestaat, hetgeen ook wordt bewezen door de terreur en de onrust binnen de door de „Republiek” bezette gebieden. Het artikel stelt, ten slotte, vast, dat de „Republiek” werd geboren uit het overleg tusschen collaborateurs en Japanners.

Zelfs de..... postzegels van de „republiek” vormen van deze collaboratie en van dit uiterlijk „functionneerend organisme” een miezerig symbool. Men vindt hierbij, — heerlijke snufjes voor onze philatelisten, maar dit is dan ook alle „heerlijks” wat er aan is! —, een groot aantal postzegels gereproduceerd, welke gedurende de Japansche bezetting in Indië in omloop waren. Het lag geheel in de lijn van de uiterlijke gevelconstructie „de postzegel” in te schakelen en dus haastte men zich de bestaande postzegels van een opdruk te voorzien. Zoowel op de postzegels van zuiver Japansche makelij, — in de sen-waarden —, als op de ons zoo vertrouwde Nederlandsch-Indische zegels van vóór den oorlog, — die van 1 cent b.v. —, treft men den opdruk: „Republiek Indonesia” aan. Men treft bij de reproductie ook nog enkele nieuwe Japansche en Indische zegels uit den bezettingstijd aan, voor een gedeelte, b.v. die van 3 1/2 sen en van 2 1/2 cent, van denzelfden opdruk voorzien. De briefpost welke wij uit Indië ontvangen, is ongefrankeerd. Misschien zijn er philatelisten, die dit anders zouden hebben gewild. Maar wij zeggen: liever géén postzegels op de brieven van onze zoo zeer door de handelingen der Japanners en Soekarnisten zwaar beproefde landgenooten in Indië, dan postzegels waaraan het vuil eener driewerf vervloekte collaboratie kleeft.....

Landbouwkolonisatie

als bestrijding van Java's overbevolking

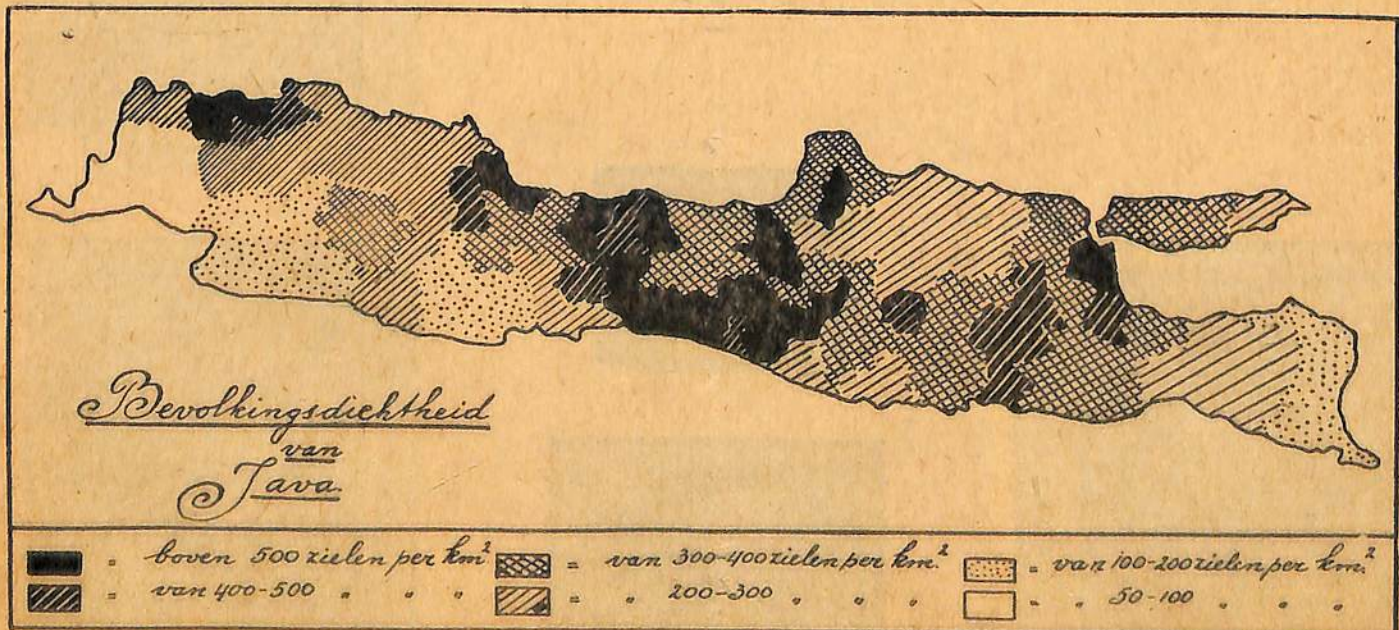
Dat het inwonertal van Java (waar dan administratief Madoera bij wordt gerekend) dat der andere Grootte Soenda-eilanden verre overtreft, mag wel een algemeen bekend feit worden geacht. Minder gemeen goed is misschien, dat dit vruchtbare eiland een bevolkingsdichtheid bezit, welke het tot het dichtstbevolkte land ter wereld stempelt. Het enorme verschil in bevolkingstal tusschen Java en de rest van den Archipel springt direct in het oog, wanneer men in aanmerking neemt, dat dit hoofdeiland van ons Overzeesche Gebiedsdeel een bevolking bergt, die meer dan het tweevoud is van die der andere eilanden tezamen, ongeacht het feit, dat deze eilanden een oppervlakte beslaan, die ongeveer $13\frac{1}{2}$ maal zoo groot is als die van Java. Met zijn ruim 46 miljoen inwoners bereikt dit eiland een bevolkingsdichtheid van (1939) ± 350 zielen per km^2 , hetgeen aanmerkelijk meer is dan Nederland (1940 : 265,2), dat na België toch het dichtstbevolkte land van Europa en der geheele wereld vormt. In bevolkingsdichtheid wordt Java slechts overtroffen door twee gebieden, nl. het uiterst dichtbevolkte industriegebied van de Saar met 415 en het in cultuur gebrachte deel van Egypte met 404 zielen per M^2 . Hoezeer echter Java als geheel aan de spits staat wordt wel overduidelijk aangetoond door naast de bovengenoemde slechts regionale gebieden de residentie Soerabaia te plaatsen met de kolossale dichtheid van 694,7, terwijl een kleinere eenheid, het landelijke district — gebieden met een stedelijke karakter komen uiteraard niet in aanmerking — Adiwerna bij Tegal het bijna ongelooftelijke getal van 1638 zielen per M^2 bereikt. Bijna vanzelf zal zich na het bovenstaande bij den lezer thans de vraag opdringen, of op Java dan niet van overbevolking kan worden gesproken. Hoewel de bloote vermelding van cijfers nog geenszins doorslaggevend behoeft te zijn t.a.v. de beantwoording der vraag, of een gebied al

of niet overbevolkt is te noemen, is Java stellig niet alleen dichtbevolkt, doch tevens een land, waar, zoo al niet aanwezig, overbevolking zeer ernstig dreigt. Waar het optreden van overbevolking wordt beheerscht door de verhouding tusschen de bevolkingstoename en de mogelijkheid van uitbreiding der bestaansmiddelen, kan de toestand op Java — welks bevolking thans jaarlijks met 600.000 zielen aanwast — niet anders dan zorgwekkend worden genoemd, wanneer in 1937 een der leiders van den landbouwvoorlichtingsdienst meende te moeten verklaren: „dat bij iederen misoogst de voedselbalans negatief wordt en dat de bevolkingsvermeerdering ons met slechts twee jaren tusschenruimte op de hielen zit”, een omstandigheid, die met zich brengt, dat „er dus geen jaar kan worden stilgestaan met productie-uitbreiding”. Dit beeld wint slechts aan somberheid, wanneer men in aanmerking neemt, dat de productie-uitbreiding van den landbouw — de bevolking van Java is in overgrote meerderheid agrarisch —, hetzij door het introducereen van efficiënter landbouwmethodes of winstgevender gewassen, hetzij door vergrooing van het bebouwbare areaal door middel van irrigatie, haar maximale ontlooiing vrijwel reeds bereikt heeft en dat in elk geval wel vaststaat, dat wat op dit gebied mogelijk nog tot stand kan worden gebracht, geenszins meer in staat zal zijn den gestagen bevolkingsaanwas in voldoende mate te compenseren.

Ook de pogingen om door industrialisatie en hef tot ontwikkeling brengen van andere takken van bedrijf (visscherij, veeteelt, handel, nijverheid etc.) den Javaan naast den landbouw nieuwe bestaansmogelijkheden te verschaffen, zal om verschillende redenen het bevolkingsvraagstuk slechts gedeeltelijk vermogen op te lossen. Er blijft tenslotte dan ook slechts één middel over, dat ter bestrijding van Java's dreigende overbevolking

een voldoende effectieve uitwerking waarborgt en als zoodanig ook door de Indische autoriteiten als het belangrijkste wordt aangemerkt. We doelen hierbij op de landbouwkolonisatie, het wegvoeren van groote groepen Javanen naar dunbevolkte streken in de Buitengewesten, waar zij op van te voren hiertoe bestemde en geschikt bevonden terreinen, een nieuw landbouwersbestaan zullen kunnen aanvangen.

Reeds in het begin van deze eeuw (1902) werd met de bestudeering van het vraagstuk der emigratie en kolonisatie een aanvang gemaakt. Men kwam hierbij tot de conclusie, dat vooral de Lampongsche Districten in Zuid-Sumatra hiervoor in aanmerking kwamen, waar hier voldoende geschikte terreinen voorhanden waren en reeds van ouds bewoners van vooral West-Java (Bantam) naar deze streken plachten over te steken. De eerste kolonisatie-proef werd in 1905 te Gedong-Tataän, in de onderafdeeling Te-loekbetoeng, ondernomen, waar een nederzetting van 155 Javaansche gezinnen (490 personen) uit Kedoe — destijds het dichtstbevolkte gebied van Java — werd gevestigd. Elk gezin kreeg de beschikking over een bouw (0,7 ha.) bevoelbare sawah, terwijl aan de kolonisten ook anderszins op velerlei wijze door het Gouvernement steun werd verleend. Alras bleek echter, dat aan een op deze wijze opgezette kolonisatie veel te hooge kosten verbonden waren, dan dat ze op groote schaal zou kunnen worden toegepast, terwijl ook de nauwlettende zorgen, waarmee men de kolonisten omringde, op de betrokkenen een negatieve uitwerking bleken te hebben. De aldus verwerende kolonisten waren naar het oordeel van een bestuursambtenaar „over het algemeen zeer lui, zorgeloos, verkwistend en speelsiek, voor een deel verslaafd aan opium en drank”. De tegemoetkomingen van Gouvernementswege werden dan ook spoedig teruggebracht op vrij transport,

een premie van f 22,50 en een voorschot van f 20.— per gezin, terwijl bij de Lampongsche Credietbank een leening van maximaal f 200.— zou kunnen worden opgenomen, waarvan met de aflossing na twee jaar een aanvang diende te worden gemaakt.

Over het algemeen was de kolonisatie-politiek geen succes en in 1928 bleek men na 23 jaar slechts twee kolonies te hebben gevormd — in 1921 was een tweede kolonisatie-terrein bij Kota Agoeng ingericht — met een zielental van 24.300 bewoners, een aantal, dat naast een jaarlijksch bevolkingsaccres van ca. 500.000 zielen een wel zeer pooveren indruk maakte. De geheele onderneming had de schatkist bovendien ruim 4 miljoen gulden gekost, hetgeen, omgerekend, wilde zeggen, dat voor elk gezin van 4 personen bijna f 600 was uitgegeven. In al deze jaren had men echter kostbare ervaring opgedaan en was gebleken, dat men o.m. vooral had te letten op het gehalte der uit te zenden kolonisten. Ook was aan het licht gekomen, dat eenmaal gevestigde kolonisten het prettig vonden, wanneer nieuwkomers uit hun streek van herkomst aankwamen, vooral wanneer dit in den drukken oogsttijd plaats vond, zoodat ze als helpers konden diepen. De in 1929 ingezette crisis bracht ondertusschen, evenals op velerlei ander gebied, uiteraard ook voor de kolonisatie ingrijpende bezuinigingen met zich en eerst in 1932 kon de wervingsactie in de dessa's wederom worden aangevangen.

Men begon hierbij de oud-contractkoelies — waarmee men in het verleden de ongunstigste ervaringen had opgedaan — als ongewenschte elementen uit te sluiten, hetgeen tot het psychologisch belangrijke resultaat leidde, dat de bevolking de emigratie i.p.v. als een soort declassering, waarvoor men „maloe” (verlegen, beschaamd) had te zijn, als een gunst begon te beschouwen. Thans begon men ook met de echte tani's ^{*}), het soort, dat men zoo hard noodig had, beter contact te krijgen. Tegelijkertijd kreeg men in een Javaan, die juist voor

^{*}) Boer, landbouwer, tevens volgerechtigd lid van de dorpsgemeenschap, met eigen landbezit en een aandeel in de gemeene akkers.

familiebezoek uit de Lampons over was, een vurig propagandist voor de goede zaak, waardoor veel beter voeling met de groote massa kon worden verkregen, dan door de Gouvernementsambtenaren mogelijk was geweest.

Een en ander had tot gevolg, dat alleen in den loop van 1932 reeds 7000 kolonisten de Lampons bereikten, een aantal, dat nu in de volgende jaren gedurig aangroeide. Behalve een bepaalde uitgestrektheid grond voor erf en sawah, werd den kolonist thans geen financieele hulp meer verleend — zelfs de transportkosten à f 12.50 per gezin moest hij sinds 1935 binnen de drie jaar terugbetalen — hetgeen psychologisch een gunstige uitwerking had en het Gouvernement tevens in staat stelde, de geheele onderneming op grootsche schaal voort te zetten. De kolonisten worden steeds overgevoerd in den tijd, dat zij bij den rijstoogst kunnen helpen. Hun verdienste in natura strekt hun dan tot levensonderhoud in den tijd, dat zij bosch hakken, akkers aanleggen en een voorloopig onderkomen bouwen, terwijl de eerste palawidja-oogst ^{*}) van eigen akker het hun mogelijk moet maken den tijd door te komen tot den eersten rijstoogst kan worden binnengehaald. Om deze moeilijke periode te helpen overbruggen, kunnen de kolonisten doorgaans ook nog wel wat bijverdienen door in de tuinen der Lampongers of bij den Dienst van het Boschwezen te gaan werken. Is de eerste eigen rijstoogst eenmaal binnen, dan heeft men den zwaarsten tijd gehad en na eenige jaren is in de meeste gevallen de kolonist dan al wel tot een zekeren welstand geraakt. De steeds groeiende stroom van immigranten maakte in 1932 de inrichting van een derde kolonisatieterrein, Soekadana, noodzakelijk, dat 3 jaren later reeds een kleine 5000 inwoners telde. In den loop van 1936 werden zoo 12.181 kolonisten naar de Lampons overgebracht, in 1937 15.539, in 1938 19.815, terwijl op het einde van dat jaar reeds 91.595 Javanen in de Lampons gevestigd waren. Geleidelijk aan begon men nu ook naar andere immigratie-gebieden dan de Lampongsche Districten

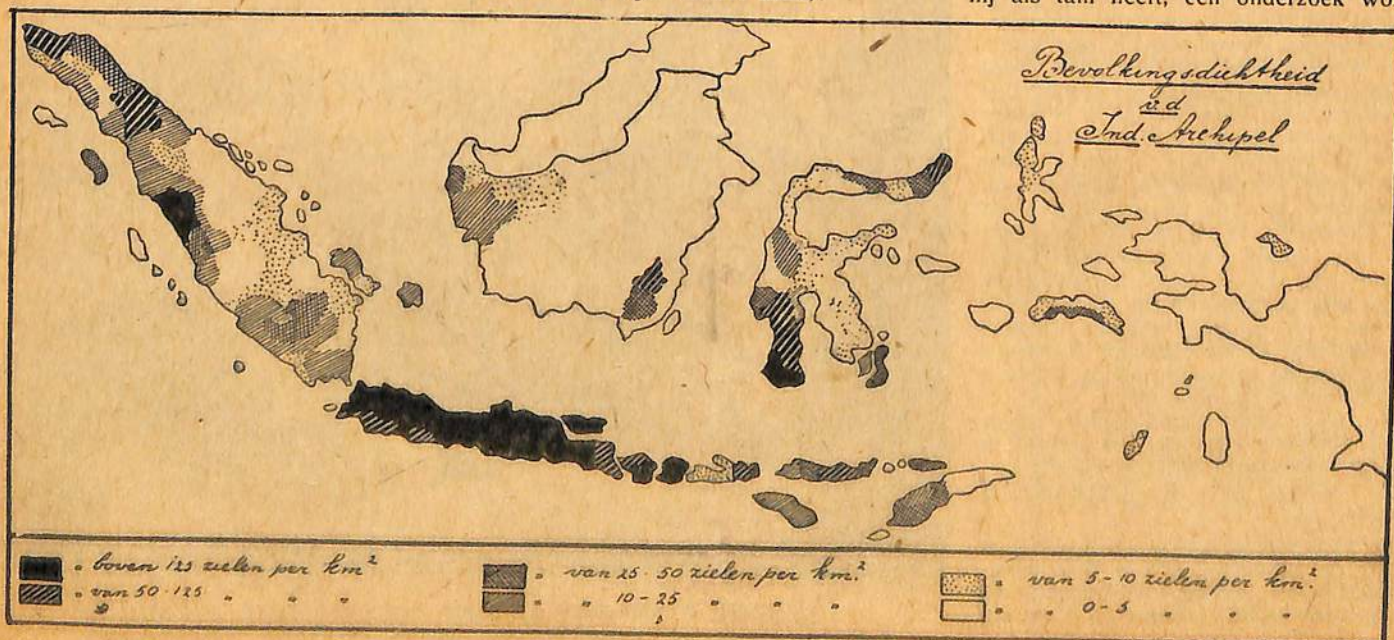
^{*}) De z.g. „tweede gewassen”, snel wassende producten, die minder water noodig hebben dan rijst (meest mais).

uit te zien, en een begin 1937 opgerichte Centrale Commissie voor Emigratie en Kolonisatie kon weldra uitgestrekte terreinen bij Belitang in de Residentie Palembang (25.000 ha.), bij Loewoe op Celebes (60.000 ha.) en bij Pengaron in de Residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo (15.000 ha.) aanwijzen, die zich naar haar oordeel uitstekend voor landbouwkolonisatie zouden leenen. Op het einde van het volgende jaar woonden in deze gebieden reeds respectievelijk 8000, 3600 en 675 kolonisten.

Het behoeft wel geen betoog, dat dergelijke resultaten zonder intensieve propaganda op Java zelf ondenkbaar zouden zijn, waar de Javaan als bijna geen ander Indonesisch volk sedentair van karakter en aan zijn dorpsgemeenschap gehecht is. Deze propaganda wordt op diverse manieren gevoerd, waarbij men er echter gedurig op uit is, haar zooveel mogelijk op het Javaansche gedachtenleven te laten aansluiten. Door middel van inheemsche bestuursambtenaren en dessahoofden, die men bezoeken aan de kolonisatieterreinen laat brengen, wordt getracht bij de groote massa der dessabevolking belangstelling voor het kolonisatievraagstuk op te wekken. Ook bevordert men, door deze van tijd tot tijd op Gouvernementskosten naar Java terug te laten keeren, het contact tusschen reeds gevestigde kolonisten en de achtergeblevenen uit hun streek van herkomst, en vooral wanneer hierbij goed geslaagde landbouwproducten kunnen worden getoond, kan de propaganda rijpe vruchten afwerpen. Ook door middel van platen, leesboekjes voor de volksscholen, de inheemsche pers, wajang- en filmvoorstellingen e.d. tracht men den Javaanschen tani te overtuigen van de wenschelijkheid tot emigratie naar betere perspectieven biedende gewesten.

Hier in Nederland is ook bekend de propaganda-film „Tanah Sabrang” — „Het Land van de Overzij” —, waarin o.m. de drie bekende en geliefde clowns uit de wajang, Semar, Pétroek en Ngarang als kolonisten optreden.

Vóór de uitzending vindt nog een strenge selectie plaats, waarbij de aspirant-kolonist niet alleen een medische keuring heeft te ondergaan, doch tevens naar zijn goed gedrag en den naam, dien hij als tani heeft, een onderzoek wordt

ingesteld. Ongehuwden worden niet aangenomen, omdat ze voor de goede orde vaak moeilijke elementen zijn gebleken, terwijl van de gehuwden, jonge gezinnen met weinig en liefst geen kinderen, de voorkeur genieten. Het aantal op deze wijze naar Sumatra en elders overgebrachte Javanen nam nu jaarlijks snel toe en zoo konden in 1939 reeds 45.000 personen van Java worden afgevoerd, terwijl het Gouvernement hoopte dit aantal in 1940 op 55.000 te kunnen brengen.

„Dat zijn inderdaad reeds heele aantallen”, zal de lezer geneigd zijn op te merken, „maar kan hiermee nu het bevolkingsaccres, dat immers reeds 600.000 zielen 's jaars bedraagt, werkelijk eenigszins doeltreffend worden opgevangen?”

Dit is inderdaad mogelijk, want de practijk heeft aangetoond, dat de afvoering van jonge gezinnen, van welke uit den aard der zaak de grootste nakomelingschap verwacht kan worden, de bevolkingstoename in veel sterkere mate doet verminderen, dan men op het eerste gezicht geneigd zou zijn aan te nemen. Interessant is in dit verband, dat het Centraal Kantoor voor de Statistiek heeft becijferd, dat, zoo men er in mocht slagen jaarlijks 120.000 jonge, kinderlooze gezinnen van Java af te voeren en het ge-

boorte-overschot met 1,5% per jaar (de huidige toestand) blijft stijgen, er op dit eiland vrijwel geen bevolkingsaanwas meer zou plaats vinden. Dit aantal van 240.000 zielen 's jaars werd nu in 1940 door de betrokken autoriteiten binnen afzienbaren tijd stellig bereikbaar geacht, zoodat ongetwijfeld in de landbouwkolonisatie naar de duñ bevolkte streken der Buitengewesten het meest doeltreffende middel moet worden gezien, om Java's dreigende overbevolking voor den eersten tijd af te wenden. Voor den eersten tijd, want het zal een ieder zonder meer duidelijk zijn, dat een dusdanig bevolkingsaccres als op Java niet tot in den treure door kan blijven gaan. Het kolonisatiemiddel vormt dan ook geen onbeperkte oplossing voor het Javaansche bevolkingsprobleem, doch slechts zoolang het overige zeer veel grootere en dunner bevolkte deel van den Archipel dit bevolkingsoverschot kan opnemen.

De Buitengewesten zijn stellig in staat een bevolking te bergen, 3 à 4 maal zoo groot als die van Java thans, zoodat voor geheel Indië in de eerste zestig jaren van overbevolking geen sprake zal zijn. Of vóór dien tijd de bevolkingsaanwas misschien reeds geheel of gedeeltelijk geremd zal zijn, is uiteraard moeilijk te voorspellen, hoewel het in dit verband

van belang mag worden geacht, dat van de zijde der ethnologen wordt betoogd, dat van geboortebeperving door de Javanen zelf meer mag worden verwacht, dan tot dusverre voor mogelijk werd gehouden. Hoe dit echter ook zij, als men bereid is het kolonisatiemiddel naar zijn oogenblikkelijke verdiensten te beoordeelen en wel als middel om althans voor de eerstkomende drie kwart eeuw het dreigende spook der overbevolking naar den achtergrond te dringen, dan is, om met Prof. Boeke te spreken, „de huidige kolonisatiepolitiek in staat het warmste enthousiasme te wekken. Hier wordt inderdaad iets groots verricht”, en is alle reden aanwezig om „onder de bekering (te) geraken van den frisschen ondernemingszin, van den durf en de degelijkheid, die uit alle details van deze overheidspolitiek stralen.” *)

BR.

*) Voor nadere bijzonderheden zie men het werkje van Mr. C. C. J. Maassen „De Javaansche landbouwkolonisatie in de Buitengewesten”, Batavia 1937, en Dr. W. Ph. Coolhaas, „Insulinde, Mensch en Maatschappij”, Deventer 1944, het hoofdstuk „De strijd tegen de overbevolking” (p. 28-71), waaraan de genoemde cijfers zijn ontleend.

Echo's uit de Perswereld

Bekasi heeft eenigen tijd de pennen van talloze binnen- en buitenlandse journalisten in beweging gehouden. „Het Vrije Volk” kwam als eerste in Nederland met een vlammend hoofdartikel waarin het platbranden van Bekasi met de ramp van Putten werd vergeleken. Zonder ons hierover in het kader van de „Echo's” uit te spreken, kunnen wij toch opmerken dat de Duitschers vergelijkingsmateriaal te over hebben verschaft.

In Engeland en Amerika is de naam van het Poolsche dorp „Lidice” een soortgelijk begrip geworden.

Zoo schreef de correspondent van de „Daily Mail” te New York in het blad van Zaterdag 15 December dat een aantal Amerikaansche bladen het gebombardeerde Bekasi een „tweede Lidice” noemen.

De correspondent van de „New York Times” seinde uit Batavia dat „hoewel de correspondenten geen dooden in het dorp aantreffen, de R.A.F. toch blijkbaar een zware tol geheven had.” Dezelfde „New York Times”-correspondent hekelde ook de militaire censuur die de Britten op Java uitoefenen en hij zei dat deze censuur „een nieuw toppunt” bereikt had. Hij vermeldt dat de legercouranten achtergehouden werden, omdat zij berichten bevatten over de toespraak die de heer Tom Driberg in het Britsche Lagerhuis heeft gehouden en waarin hij de Britsche politiek op Java becritiseerde.

De „New York Times” geeft echter ook de Britsche stem de gelegenheid in Amerika gehoord te worden. Op 16 December schreef Em. R. Freedman uit Londen:

„De Britsche regeering voelt zich hoe langer hoe onbehaaglijker in haar ongezochte rol van „eerlijk tussenpersoon” in Indonesië. Dit verklaart de bruuske

waarschuwing, die deze week tot de Nederlanders en Indonesiërs gericht is geworden, om bij elkaar te komen en hun geschillen te regelen.” Freedman verklaart dat de Britten zich zoo gauw mogelijk willen ontdoen van dit vraagstuk, maar de verantwoordelijkheid, die op de Britten rust tengevolge van het Anglo-Amerikaansche militaire besluit kan niet als opgeheven beschouwd worden, zoolang or-

de en rust nog niet hersteld zijn. Wanneer dit verricht is zullen ze vertrekken en het aan de Nederlanders en Indonesiërs overlaten om hun problemen tot een oplossing te brengen.

„Het antwoord op de vraag waarom de Nederlanders hun eigen troepen niet sturen is, dat alle Nederlandsche troepen nog ongeoeffend en onbepoefd zijn. Maar los van het al of niet beschikbaar zijn van

INDISCHE KINDEREN OP EEN AUSTRALISCHE SCHOOL.